



СТ А Н О В И Щ Е

От: доц. д-р Соня Георгиева Хинкова;
НБУ; Департамент „Политически науки“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по политология в УНСС.

Автор на дисертационния труд: Лилия Стефанова Маркова
Тема на дисертационния труд: Етнополитики в Западните Балкани:
между дезинтеграцията и (евро)интеграцията

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №1688/09.07.2021 на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Международни отношения“, факултет „Международна икономика и политика“ на УНСС по научна специалност „Политология“, съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 551/23.03.2016 г. Обучението е осъществено в задочна форма през периода от 08.03.2016 до 29.06.2021г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Темата е центрирана върху актуален въпрос в съвременната регионална динамика в Югоизточна Европа, а именно формирането и провеждането на етнополитики в постюгославското развитие на Северна Македония и Хърватия. И в двете нови държави тези политики изграждат същността на вътрешнополитическото им развитие и имат значими последици във външнополитическата ориентация и най-вече в интеграционната политика в ЕС. Избраните две държави са удачен казус, защото и в Северна Македония, и в Хърватия специфичните етнополитики забавят присъединяването им към Европейския съюз. Те обаче не са изолиран случай в Западните Балкани, а по-скоро отразяват характерни процеси и тенденции, които могат да се наблюдават и в другите държави от субрегиона. Във всяка една от тях националистичните нагласи, превърнати в официална политика създават условия за дестабилизация с широки проекции във външнополитически план, които забавят членството на страните от Западните Балкани в ЕС. В този контекст темата на дисертацията натрупва още актуалност и тя ще бъде съхранена в дългосрочен план.

Безспорен успех в изследването на Лилия Маркова е успешно формулираната и реализирана цел на дисертацията – да се очертае влиянието на специфични етнополитики в Северна Македония и Хърватия върху присъединяването на двете държави в ЕС. Така формулирана, целта априори задава широтата и сравнителен план

на изследването и налага задълбочен анализ на вътрешни и външни фактори, влияещи на интеграционната политика на двете държави. Изследователските задачи на дисертацията (с.14) също са формулирани много успешно и умело са реализирани чрез удачно разработената структура. Тя съдържа три глави, увод, заключение и приложения и разгръща изследването логично и определено успешно от теоретично (концептуализиране на етническата политика и нейния дезинтеграционен и интеграционен потенциал в първата глава) към аналитично (анализ на вътрешните фактори и процеси при формирането на специфични етнополитики в Северна Македония и Хърватия) във втората глава и на външнополитическите проекции на тези политики в процеса на присъединяване на двете държави към ЕС в третата глава. Вътрешните и външните фактори са разгледани през съпоставими теоретични и проблематични критерии, което позволява тяхното сравнение и дава възможност за много убедителни изводи и обобщения, както и за отчетлив сравнителен план в дисертацията.

В дисертацията обективно са разгледани различни изследвания, които анализират многопластовия процес на формирането и провеждането на етнополитики в Северна Македония и Хърватия и техните регионални проекции. Докторантката оценява и съпоставя различните гледни точки и успешно интегрира в своето изследване състоятелните изводи и тези, изведени в тях. Успешно ги прилага и в теоретичната част на дисертацията.

Предложената за рецензия дисертация на Лилия Маркова съдържа много добре организиран научен апарат. Използваните автори са цитирани коректно и напълно съвместимо с академичните изисквания. Библиографската справка е изготвена прецизно и също отговаря на изискванията. Количеството на използваните автори е убедително и представително. Обстойно са разгледани основните литературни източници, както и множество изследвания, доклади и научни трудове на изявени специалисти в областта, както и разработки и публикации на множество престижни международни организации и издания.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В представената за рецензия дисертация на кандидата Лилия Маркова се изследва проблем, който има безспорна значимост в научно и научно-приложно отношение, защото анализът на етнополитиките в специфичен субрегион като Западните Балкани е ценен принос към многобройните изследвания, посветени на стабилността в регионален план. Дисертацията съдържа убедителен анализ и състоятелни изводи за водещите вътрешни и външни фактори в развитието на Северна Македония и Хърватия в рамките на двадесетгодишен период (1996-2016). Изведените акценти (чрез отделните части на структурата) са първият аргумент, който може да бъде изтъкнат за това, че има ясно разграничим, добре разработен и обоснован теоретичен модел на изследването на Лилия Маркова. Те позволяват пространно и всестранно изследване на темата, което е направено успешно в дисертацията.

Успешно е откrojена динамиката на изведените фактори и е очертана перспективата в интеграционната политика на двете балкански държави в ЕС. В тази връзка изследването е значимо не само като изследователски продукт. То има и подчертана практико-приложна стойност, защото Хърватия като член на ЕС от 2013 г. може да влияе както на политиката за разширяване на ЕС, така и на стабилността в Западните Балкани. Северна Македония, от своя страна, продължава да излъчва

сериозни предизвикателства към интеграционната политика с усложнени отношения със съседни страни и да стимулира импулси на дестабилизация в Западните Балкани.

Избраната методология е удачна и позволява да се постигне убедителен политологичен анализ. При него има успешно проблематизиране на темата, чрез изведените акценти в отделни глави и убедително натрупване на аргументи, чрез детайлната и обстойна информация за протичащите процеси в Северна Македония и Хърватия в широка хронологична рамка (двадесет години). Методите, които се използват от Лилия Маркова са подходящи и успешно приложени за постигане на поставената цел и решаване на научно изследователските задачи. Чрез историческия успешно са проследени процесите на разпад на бившата федеративна държава и формирането на институции и политики в новите държави в постюгославското пространство. Политологичният подход също е защитен успешно със силно изявения сравнителен план и успешно направените изводи и обобщения в изложението и заключението. Приносен характер на изследването и задълбочена експертиза придава и направеното качествено изследване под формата на дълбочинни интервюта с 19 респонденти, които отговарят на типологизирани въпроси.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В автореферата Лилия Маркова структурира пет приноса в своята дисертация. Напълно приемам първият от тях за успешно концептуализиране на „етнополитика“ чрез анализ на теоретични постановки и модели на етнически отношения. Той е успешно реализиран в теоретичната първа глава на изследването. И вторият принос е състоятелен, защото във втората и третата глава успешно е разработен аналитичен модел на връзки и зависимости между етническите политики и вътрешните и външните фактори. Успешно е реализирано и сравнителното изследване на етнополитиките в Северна Македония и Хърватия, отбелязано като трети принос от докторантката. Не достатъчно убедителен е приносният характер при анализа на външните фактори, които влияят на етнополитиките на Северна Македония и Хърватия и в тази връзка по-долу в становището формулирам конкретен въпрос към докторантката.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представените публикации на Лилия Маркова са достатъчни като обем – 6 бр. и убедителни като съдържание, защото кореспондират с темата на дисертацията, разглеждат актуални външнополитически теми в посткомунистическото развитие на Северна Македония и Албания и съдържат добре изведена експертна позиция, която успешно е аргументирана. Направените в тях изводи са състоятелни и оригинални. Три от публикациите са на английски език и три на български.

Част от текстовете са публикувани в сборници от съвместни докторантски научни конференции, организирани от СУ „Св. Климент Охридски“ през 2017 и 2018 г., които са представителни като проблематика, а текстовете на Лилия Маркова в тях показват устойчиво и последователно отношение към темите за външната политика и европейската интеграция на Северна Македония и Хърватия. Две публикациите (едната на български, а другата на английски език) на докторантката са включени в представителните сборници от научни конференции на катедра „Международни отношения“, УНСС. В текстовете на Лилия Маркова в тези сборници акцентът е върху етнополитики и национализъм, които са убедително представени и доразвити в теоретичната част на дисертацията. Последната публикация – „Отношенията между София и Скопие в контекста на европейската интеграция на Република Северна

Македония“ е в сп. Геополитика, бр. 4, 2020 г. и тя също се вписва убедително в темата на дисертацията. Лилия Маркова е представила и убедителен текст от международна конференция, проведена в Скопие, който е публикуван в сборник с докладите от научния форум.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е разработен според академичните изисквания и отговаря на необходимата структура и обем. Представя убедително дисертационния труд и съдържа приносите, разработени от Лилия Маркова, както и нейните публикации по темата. Самите публикации, както вече беше подчертано са в достатъчно количество и са тясно обвързани с темата на дисертацията.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Като критична бележка – изразявам несъгласие с твърдението, че понятието „Западни Балкани“ има инструментален характер (с.51). След възникването на конкретна инициатива на ЕС през 2000 г., със същото наименование, понятието придобива подчертан геополитически смисъл и обособява специфичен субрегион в ЮИЕ, към който се прилагат различни подходи и политики, насочени основно към стабилизация.

Като препоръка – при преработването на дисертацията като монография и нейното публикуване може да се помисли за по-оценъчно звучене на заглавията на подчастите във втора и трета глава.

Като въпрос – моля, изведете в сравнителен план и по-широк контекст влиянието на външните фактори върху формирането на специфични етнополитики в Северна Македония и Хърватия.

8. Заключение

В заключение, ясно и категорично потвърждавам положителната си оценка за представения от Лилия Маркова дисертационен труд, който отговаря на всички академични изисквания за присъждането на научната и образователна степен "доктор" по професионално направление: 3.3. Политически науки; научна специалност: Политология (Международни отношения и външна политика).

02.09. 2021 г.
София

Подпис: